

VOORWOORD

Overleefd. Slechts één letter verschilt dit woord met dat wat het hele leven op zijn kop heeft gezet: *overleed*. Het leven gaat vanzelf verder na het overlijden van je partner, maar gaat het leven ook dóór voor jou? Zelf had ik geen idee hoe ik mijn leven kon vormgeven na de dood van mijn partner Kees. Ik was altijd een zelfstandige vrouw geweest, maar nu was ik vleugellam. Ik was er kapot van.

Hij was de liefde van mijn leven en dat zal ook altijd zo blijven. We ontmoetten elkaar in het najaar van 2011, toen ik net vierenvertig jaar was geworden. Exact de leeftijd waarop zijn vrouw, vierenhalf jaar eerder, was overleden aan de gevolgen van borstkanker. Hij was bijna drieënvijftig toen we elkaar leerden kennen. Een zorgzame vader van drie adolescente kinderen die het merendeel van de tijd nog bij hem thuis woonden. Mijn tweelingzoons hadden de puberleeftijd en woonden de helft van de week bij mij en de andere helft bij hun vader.

Heel snel wisten Kees en ik zeker dat we samen oud wilden worden. We wilden niets liever. Kees was er zelf van overtuigd dat hij minstens negentig jaar zou worden, naar het voorbeeld van zijn beide ouders. De toekomst lachte ons toe. Dat optimisme vond ik bewonderenswaardig, want hij wist immers als geen ander dat de toekomst onvoorspelbaar is. Het leven is niet maakbaar, het overkomt je.

Ons was zes jaar en één maand samen gegund. Kees werd op een zaterdagmorgen opgenomen in het ziekenhuis met hevige buikpijn. Hij overleed na een gevecht van ruim drie weken aan de gevolgen van pancreatitis.

Verbijsterd, verbolgen en intens verdrietig was ik. Het voelde zo oneerlijk. Waarom juist hij? Dat is ongetwijfeld de vraag die opborrelt bij iedereen die een geliefde verliest en tevens een vraag waarop we nooit antwoord zullen krijgen. Kees, degene die écht zou begrijpen hoe ik me voelde, die mijn gedachten kon lezen en mijn gevoelens begreep, kon ik het niet meer vragen. Hoe moest ik verder, nu alle toekomstdromen waren vervlogen?

We hadden samen zo vaak gesproken over de periode van ziekte en overlijden van zijn vrouw. Ik wist hoeveel pijn hij had gevoeld en hoe hij de kinderen had bijgestaan in hun verdriet. Het had een kras op zijn ziel nagelaten die nooit zou helen.

Het eerste jaar na zijn overlijden was er vaak een mistige chaos in mijn hoofd. Alsof informatie en gevoelens niet helemaal konden doordringen tot mijn hersenen, dus ze bleven ergens aan de oppervlakte steken. Nooit eerder voelde ik me zo onzeker als in die maanden na zijn dood. De wereld draaide door en ik schakelde over op de automatische piloot. Twee dagen na de crematie was ik weer gaan werken, want ik wist niet hoe het anders moest. De vrije tijd die we eerder samen koesterden, probeerde ik juist zoveel mogelijk te vermijden. Werken was een vlucht in de veilige wereld die me nog het meest bekend voorkwam.

Samen met Kees' jongste broer begon ik als executeur ook met het beheer van de nalatenschap. Er moest ontzettend veel worden geregeld. We stuitten op enorm onzorgvuldig handelen en onbegrip van instanties. Iedere dag had ik contact met zijn dochters, al was het alleen al om ze 's avonds welterusten te wensen. Hoe vind je met elkaar weer een beetje balans in het enorme gat dat is ontstaan?

Praten met familie en vrienden, tranen met tuiten huilen, yogalessen volgen, museumbezoeken met een vriendin, een dagboek schrijven aan mijn lieve Kees. EMDR-sessies, fotograferen en wandelen; ik deed het allemaal. Als trouwambtenaar vertelde ik – hoe moeilijk het soms ook was – het verhaal van de liefde van het bruidspaar. Ik huilde vaak op de heen- én de terugweg van de ceremonie. 's Avonds was ik moe en liet ik me overhalen door mijn zoons om een serie op Netflix met ze te bekijken. Vaak viel ik op de bank al in slaap en ging dan uitgeput naar bed, om vervolgens midden in nacht te ontwaken. Ik voerde dan fluisterend gesprekken met Kees en hij lachte me altijd toe vanaf de foto's in onze slaapkamer.

Ik las delen van onze chatberichten die ik had geprint. Ik koester dit omvangrijke verslag van zes jaren vol hartstochtelijke liefde. Ook las ik boeken over rouw, columns en gedichten. Heel soms durfde ik het zelfs aan om zijn favoriete muziek te beluisteren. Ik meldde me ook aan bij een groep lotgenoten op Facebook, waar ik me gesteund voelde in mijn verdriet.

Van een collega kreeg ik een boek; het was een dagboek van een weduwnaar. Rouwen mannen anders dan vrouwen? Ik was benieuwd of ik Kees zou herkennen in het relaas van deze man over het eerste jaar na het plotselinge overlijden van zijn vrouw. Herkenningspunten waren er zeker, maar er waren evenveel verschillen. Logisch eigenlijk, bedacht ik, geen enkele situatie is immers identiek. Het leven samen, de dood en de rouw die daarop volgt zijn vaak niet vergelijkbaar, maar zijn steeds wel evident en onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Toch vond ik de verhalen, discussies en boodschappen van andere rouwendenden troostend, en ook wel verhelderend of inspirerend. Daardoor ontstond de gedachte om met andere 'overlevers' te praten. Ik wilde luisteren naar lotgenoten en ervaren hoe zij omgaan met het verlies van hun partner. Mensen die lang of nog niet zo lang geleden hun geliefde hadden verloren. Wat was hun overkomen en hoe hadden zij hun geliefde verloren? Hadden zij tijd gehad om zich voor te bereiden en afscheid te nemen, of had de dood hen ook overvallen? Wat hield hen op de been na dit trauma? Waar piekeren ze over in deze periode van hun leven en hoe vinden ze oplossingen voor de vele vraagstukken en twijfels die op hun pad komen? Voelen zij ook – net als ik – de aanwezigheid van hun geliefde om hen heen? Hoe denken zij over leven na de dood? Op welke manier denken zij hun verdere leven invulling te geven of hebben zij inmiddels al een weg gevonden?

Aangespoord door vrienden startte ik mijn zoektocht naar antwoorden op de vele vragen die ik had. Ik wilde de verhalen van andere rouwendenden beluisteren én beschrijven. Een emotioneel en omvangrijk proces. Prima, want aan vrije tijd had ik toch niet veel behoefte. *Supergirls just fly* zou Kees in mijn oor zingen bij het horen van mijn plan. Altijd bezig, weinig rust. Maar hij was er niet om op de rem te trappen, dus ik ging van start en kon niet meer stoppen. 'Wil jij me jouw verhaal vertellen?' Met die vraag begon mijn eerste gesprek.

Op de dag voor kerst in 2018, dertien maanden na het overlijden van Kees, ontmoette ik Geertje. Zij wilde mij als eerste haar verhaal vertellen. Het was een bijzonder gesprek, zoals er nog vele zouden volgen met andere overlevers. Het waren gesprekken die me inzicht gaven in de wijze waarop anderen omgaan met hun verlies. Gesprekken die me enorm hebben geholpen om mijn eigen gedachten te ordenen, hoe verschillend de omstandigheden ook waren. Deze lotgenoten vonden het op hun beurt prettig om hun verhaal (weer) te kunnen vertellen, want daar lijkt in het dagelijks leven soms geen ruimte meer voor. We deelden allemaal het gevoel van onrecht over wat onze geliefden was overkomen en hoe wij intens verdrietig achterbleven. Ze waren tot mijn genoegen vervolgens verheugd over het resultaat; de wijze waarop ik hun verdriet woorden had gegeven. Natuurlijk waren er

ook mensen die niet meer terug wilden gaan in hun geheugen naar die vreselijke periode in hun leven. Zij overwogen mijn verzoek, maar zagen af van een gesprek. Daar had ik begrip voor en misschien ook bewondering, want zij hadden hun weg wellicht gevonden.

De namen in de verhalen zijn vaak de echte namen van de betrokkenen; dat was de wens van de meeste lotgenoten. Om de privacy van hun overige familieleden te waarborgen, zijn namen van kinderen en ook plaatsnamen doorgaans niet expliciet vermeld. Wel heb ik steeds mijn best gedaan om zo goed mogelijk een impressie van de sfeer weer te geven. De data waarop de gesprekken plaatsvonden zijn vermeld onder de naam van de verteller. De verhalen zijn niet op volgorde van tijd achter elkaar geplaatst.

Ik ben alle lotgenoten ontzettend dankbaar voor hun vertrouwen. En voor het delen van verdriet, hun ervaringen en zorgen, gedachten en wensen over een uiterst kwetsbare periode in hun levens. Ze vertelden volkomen uiteenlopende verhalen, omdat ieder leven uniek is. Ieder sterven is anders en iedereen beleeft rouw op zijn of haar eigen wijze.

De rode draad die onze verhalen aaneenrijgt, is het onvoorstelbare verdriet wat ons allemaal met elkaar verbindt. Ik hoop dat onze verhalen herkenning bieden, troost en hoop geven aan lotgenoten die helaas door diezelfde rode draad aan ons zijn verbonden. •

You can tell by the way she walks that she's my girl
You can tell by the way she talks, she rules the world
You can see in her eyes that no one is her chain
She's my girl, my supergirl

And then she'd say "It's okay"
"I got lost on the way, but I'm a supergirl"
And supergirls don't cry
And then she'd say "It's alright"
"I got home late last night, but I'm a supergirl"
And supergirls just fly

And then she'd say that nothing can go wrong
When you're in love, what can go wrong?
Then she'd laugh the night time into day
Pushing her fear further long

~ **Supergirl - Reamonn**

INHOUD

Geertje	17
Wim	27
Regina	33
Sandra	41
Mick	51
Jacqueline	61
Ada	73
Anne	81
Brian	89
Vivian	99
Inge	109
Karien	117
Ilonka	127
Branko	139
Hilde	147
Ashna	157
Monique	167
Lizette	177
Jan	187
Aafke	197
Karin	209

GEERTJE

december 2018

Morgen is het Kerstmis. In Spanje, waar Geertje woont, zullen haar schoonfamilie en vrienden dit jaar *Navidad* vieren zonder haar. Ze is naar Nederland gekomen om de kerstdagen bij haar ouders, broers en zussen door te brengen. Met de doktersverklaring in haar handbagage is ze vier dagen geleden in het vliegtuig gestapt, goedgekeurd voor de vliegreis. 'De verklaring bleef in mijn tas, niemand heeft me erom gevraagd' vertelt ze, terwijl ze zachtjes over haar bolle buik wrijft. Over minder dan zeven weken verwacht ze haar zoontje. Ze vertelt haar verhaal in de lunchroom van de plaatselijke bakkerij. Terwijl ze praat roert ze een beetje honing door haar thee, die haar tegenwoordig beter smaakt dan koffie. Op de achtergrond klinkt onafgebroken kerstmuziek. 'It's the most wonderful time of the year,' zingt Andy Williams. Niet voor Geertje. Voor haar wordt het de eerste kerst zonder haar Sean, en dat is verre van *wonderful*.

Ze vertelt hoe ze in Spanje terecht is gekomen. Dertien jaar geleden volgde ze een opleiding Toerisme, waar een stageperiode aan was verbonden. Ze vond een fantastisch stageadres en reisde vol enthousiasme naar het zuiden. Het werd een leuke en leerzame tijd en ze besloot te blijven wonen in het land waar ze zich inmiddels zo thuis voelde. Vijfentwintig jaar geleden ontmoette ze Sean en het was liefde op het eerste gezicht. Seans ouders zijn Britten, die op jonge leeftijd naar Spanje emigreerden om in de omgeving van Salou een horecagelegenheid te starten.

Geertje en Sean waren ontzettend verliefd en besloten al snel dat ze heel graag wilden samenwonen. Ze vonden een gezellige woning in Cambrils, een gemoedelijk vissersdorpje aan de Costa Dorada. Het geluk lachte hun toe en ze hadden het reuze gezellig samen. Hun relatie bleef onveranderd stabiel toen Sean een goede baan in Madrid aanvaardde, waardoor hij doordeweeks niet meer thuis was. In de weekends waren ze samen en genoten dan extra van hun vrije tijd. Sean was een échte levensgenieter, en dat was aanstekelijk. Geertje werkt als salesmanager bij een luxueus golf- en health resort.

Naarmate de maanden verstreken, raakten ze beiden gewend aan de weekendrelatie. Bovendien had Geertje van maandag tot en met vrijdag zelf drukke werkzaamheden, waardoor de tijd vaak voorbij leek te vliegen. Ze besloot om een master Toerisme en Hospitality te gaan volgen, waardoor de dagen waarop ze alleen thuis was nog sneller voorbij leken te gaan. Toen Sean tweeënhalf jaar later aangaf dat zijn hectische levensstijl hem te veel energie kostte en hij het niet leuk vond dat ze elkaar zo weinig zagen, besloten ze samen dat hij op zoek moest gaan naar een andere baan. Hij nam ontslag en zou in het nieuwe jaar op zoek gaan naar een nieuwe werkgever. Ze vonden het allebei belangrijk dat Sean 's avonds gewoon weer naar huis kon komen na het werk. Want nu ze bijna vijf jaar samen waren, wilden ze dolgraag een gezin. De eerste weken in de werkloze periode voelde hij zich ontspannen. Daardoor had hij geen haast om vacatures te zoeken. Deze korte sabbatical was eigenlijk heel plezierig.

In het voorjaar van 2018 boekten ze een weekje vakantie naar het eiland Menorca. Een paar dagen samen weg voor complete rust. Want Sean voelde zich wel vaak vermoeid, zelfs nu hij geen drukke werkzaamheden meer had. Soms had hij ook een heel angstig gevoel, dat gepaard ging met hartkloppingen. Hij was ook een paar kilo's afgevallen. 'Maar dat was prima hoor,' zegt Geertje met een glimlach, 'er mochten wel wat kilootjes af.' Vlak voor de vakantie aanbrak, voelde ook Geertje zich helaas niet fit.

Maar dat zou juist heel goed nieuws kunnen zijn! Waren het symptomen van een zwangerschap? Ze waren zo benieuwd dat Sean meteen besloot een test te kopen. Geertje verdween naar de badkamer en kon haar ogen niet geloven toen ze het resultaat bekeek. Zwanger! Sean was dolblij toen ze vertelde dat hij vader zou worden. Ze zouden een kindje krijgen! Geertje was ongeveer drie weken zwanger, ontdekten ze door een test te doen die de zwangerschapsduur bepaalt.

Geen wijn voor Geertje tijdens de vakantie, maar dat was geen

probleem. Samen genoten ze van de rust op het eiland en van het vooruitzicht dat ze vader en moeder zouden worden. Op een avond kreeg Sean veel pijn in zijn buik en was hij kortademig. Het leek weer een angstaanval, waar hij de laatste tijd vaker last van had. Ze besloten de dienstdoende arts op het vakantie-eiland te bezoeken voor een controle. In de kliniek onderzochten ze Seans bloedwaarden en maakten een echo, maar ze vonden geen oorzaak voor zijn klachten. De arts adviseerde om na de vakantie contact op te nemen met hun eigen arts, zodat er nader onderzoek kon worden gedaan. Het nare gevoel verdween gelukkig uiteindelijk vanzelf en hij voelde zich weer beter. Sean was nu solidair met Geertje, want de vader in spe dronk ook sap of frisdrank en hij lette op zijn voeding. Hij had het stellige voornemen om gezonder te eten. Kleinere hoeveelheden voedsel en minder vet hadden een positieve uitwerking; hij voelde zich iets fitter.

Na de vakantie vroeg Sean een bevriende arts om hem te onderzoeken, gewoon voor de zekerheid. Zij ontdekte tijdens haar controle dat hij waarschijnlijk galstenen had. Dat bleek uit zijn bloedwaarden. Ze maakten een afspraak voor een echo op een later tijdstip, zodat de diagnose met zekerheid kon worden vastgesteld. Aanwijzingen voor problemen met zijn hart werden niet gevonden in de bloedwaarden. Geen verontrustende diagnose, maar wél de verklaring voor zijn pijn en vermoeidheid.

Geertje voelde zich prima; ze had geen last van misselijkheid of vermoeidheid en was even energiek als anders. Zodra de eerste twee maanden van de zwangerschap voorbij waren, wilden ze het nieuws graag bekendmaken. Daarvoor wilde Geertje naar Nederland reizen, want ze wilde haar familie graag persoonlijk het mooie nieuws brengen. Ze hoopte dat de blijdschap over de baby voor hun gezin een opsteker zou zijn na de tegenslag die ze eerder dat jaar kregen. Toen werd Geertjes moeder namelijk getroffen door een hersenbloeding. Daardoor raakte ze halfzijdig verlamd en heeft ze intensieve zorg nodig. 'Het noodlot treft mijn familie zo hard, dat is niet normaal,' vertelt Geertje verdrietig.

Ze slikt een paar keer en vertelt verder hoe afgelopen oktober haar voormalige zwager door zelfdoding om het leven is gekomen. Voor de hele familie kwam dit totaal onverwacht. Vooral voor zijn dertienjarige dochter, die ontzettend gek was op haar papa. Het meisje verloor haar vader op een moment dat ze zijn steun zo nodig had. Want bij Geertjes oudste zus was kort daarvoor opnieuw kanker geconstateerd. Nadat ze jaren geleden was behandeld voor deze aandoening, is het nu terug. Ze heeft gehoord dat de ziekte zich heeft verspreid door haar lichaam en dat de uitzaaiingen niet meer

te bestrijden zijn. Met de chemobehandelingen die ze krijgt, hopen ze haar leven te kunnen verlengen. 'Een afschuwelijk vooruitzicht,' zegt Geertje 'dan zal mijn nichtje geen ouders meer hebben.' De tranen blinken in haar ogen.

De avond voordat Geertje naar Nederland vertrok, zouden ze op bezoek gaan bij de ouders van Sean om hun te vertellen over de komst van de baby. Maar toen ze na het eten samen op de bank zaten, ontbrak bij Sean de energie om nog op pad te gaan. De volgende morgen namen ze liefdevol afscheid en vertrok Geertje in de ochtend naar Nederland.

In de revalidatiekliniek, waar haar moeder tijdelijk verbleef, vertelde ze haar ouders dat er een kindje op komst was. Ze waren ontzettend blij dat ze opnieuw opa en oma zouden worden. Het zevende kleinkind was in aantocht. 'Het was zo fijn dat mijn ouders opgetogen waren,' herinnert Geertje zich met een glimlach op haar gezicht. 's Avonds stuurde ze een foto van haar buik naar Sean. 'Ik vertelde hem dat mijn jongste zus het gevoel had dat het een jongetje is,' zegt ze. 'Dat gevoel had ik zelf ook. Sean maakte natuurlijk een grapje over *little Sean*. De baby zal ongetwijfeld op hem lijken, met een bos donker haar.' Ze vervolgt haar verhaal en vertelt dat Sean zichzelf die avond bij vrienden trakteerde op een broodje en een biertje. Hij stuurde een foto van zijn feestmaal aan Geertje.

De volgende morgen arriveerde Sean niet op tijd voor de afspraak bij zijn ouders. Zij wisten dat hij graag lang uitsliep en ze veronderstelden dat hij zich had verslapen. Dus belden ze hem om te informeren of hij onderweg was. Sean nam de telefoon niet op. Ze stapten in de auto en reden naar het huis van Sean en Geertje, waar ze ontdekten dat de voordeur niet op slot zat. Ze gingen naar binnen en troffen Sean aan op de bank in woonkamer. Omdat hij niet reageerde op hun aansporingen om wakker te worden, schudden ze aan zijn schouders. Maar hun '*wake up, Sean*' bereikte hem niet. Sean sliep niet, ontdekten zijn ouders geschokt, Sean leefde niet meer.

In Nederland was Geertje op dat moment met haar jongste zus op stap. De kinderen van haar zus waren op school, dus ze konden samen ongestoord boodschappen doen in het dorp. Op het moment dat ze in de boekwinkel rondneusden, werd Geertje gebeld door haar schoonmoeder. 'Dat moment zal ik nooit meer vergeten,' vertelt ze met vochtige ogen. 'Ik zie mezelf daar in gedachten nog staan, met de telefoon tegen mijn oor gedrukt.' '*Where are you?*' vroeg haar schoonmoeder. '*Is there someone with you?*' vervolgde ze. 'Ik wist meteen dat er iets mis was,' zegt Geertje. 'Ik hoorde het aan haar stem.' De woorden van haar schoonmoeder drongen niet tot haar door:

'*Geertje, Sean is dead,*' zei ze. Terwijl haar zus aan het winkelpersoneel een stoel vroeg, probeerde ze te bevatten wat ze zojuist had gehoord. Ze zat een poosje op de stoel in de ruimte achter de winkel en stuurde voor zich uit. 'We moeten jouw kinderen uit school gaan halen,' zei ze tegen haar zus, want dat was het enige wat ze op dat moment kon bedenken.

Toen ze thuis waren met de kinderen, arriveerde Geertjes vader. Net als zij kon ook hij niet bevatten wat er was gebeurd. Dat gevoel trof iedereen die hoorde van het afschuwelijke nieuws. Toen ze Seans moeder weer sprak, hoorde Geertje wat er zich die ochtend thuis had afgespeeld. Sean was naar het ziekenhuis gebracht, waar zou worden onderzocht wat er was gebeurd. Geertje vertelde haar schoonmoeder dat ze zwanger was; ze kon het nieuws niet langer meer verzwijgen. Dat moment had ze zich zo anders voorgesteld. Intussen werd er een vlucht naar Spanje geregeld, zodat Geertje en haar zus diezelfde donderdagavond nog terugreisden.

'Ik kon Sean pas twee dagen later zien,' zegt ze, 'want omdat de autopsie nog niet was afgerond, verbleef hij nog in het ziekenhuis. Die zaterdagochtend zou ook het eerste condoleancemoment zijn. Samen met Seans familie ging ik naar het mortuarium. Sean zag er ontspannen uit; ze hadden hem netjes verzorgd. Het was wel vreemd om zijn koude huid te voelen, zo onwerkelijk. Toen de familie vertrok en ik alleen met hem was, voelde ik me misselijk worden. Het rook vreemd in de zaal. Seans vertrouwde geur ontbrak. Zo wilde ik me Sean niet herinneren, dus ik ben snel weggegaan. Op de dagen daarna kon ik hem alleen nog zien, niet meer aanraken.'

Op maandag kwamen familie, vrienden en collega's samen in het crematorium. Geertje had de muziek zelf uitgezocht, die de muzikanten prachtig speelden. Ze herinnert zich nu, na een halfjaar, eigenlijk niet zo goed meer welke nummers het waren. Die dag heeft ze in een soort roes beleefd. Haar schoonzus en zwager spraken als eerste de gasten toe. Geertje voelt een kracht in zichzelf ontstaan, waardoor ook zij zélf haar woorden voor Sean kon vertellen. Ze sprak in het Engels, de taal die ze samen spraken. Vrienden vertelden nog meer mooie herinneringen aan haar allerliefste Sean. De vader van hun kindje. Het kindje dat gelukkig nog niets wist van deze vreselijke dag en zou opgroeien zonder vader. Het kindje dat ongetwijfeld wel Geertjes verdriet en onmacht aanvoelde. Toen alle sprekers klaar waren, stonden er kleine flesjes Jägermeister klaar. Ze namen allemaal een slok van Seans lievelingsdrankje. Hij was zoals gezegd een levensgenieter en daar proostten ze op.

Het einde van de plechtigheid naderde en Geertje ging met beide families naar een aparte ruimte. Het moment van definitief

afscheid is in Spanje anders dan in Nederland gebruikelijk is. Het was een intens verdrietig moment toen ze zagen hoe aan de andere kant van de ruit Seans kist in de oven werd geschoven en de deur werd gesloten.

In de weken die volgden was Geertje thuis, in Spanje. In het huis dat ze samen hadden uitgezocht, waar ze zich prettig voelt tussen alle spulletjes van Sean. Sean die, zoals ze inmiddels wist, was overleden aan een hartstilstand. Ze was blij met het golftoernooi dat werd georganiseerd ter nagedachtenis aan Sean. Alle golfers schreven een wens voor de baby op een kaartje: een idee van de uitvaartondernemer. Op de eerste sterfdag van Sean zullen zij deze teksten komen voordragen aan Geertje. Het lijkt haar een mooi eerbetoon. De opbrengst van het memorial-toernooi is voor de baby; dat is heel fijn en welkom. 'De start van een spaarpotje,' zegt ze.

De babykamer was inmiddels ingericht. Geertjes familie was uit Nederland gekomen met een busje vol babyspullen. 'Ze hebben de wanden van de babykamer ook voor me geverfd; het is een prachtig kamertje geworden.'

's Avonds thuis had Geertje vaak het gevoel dat ze contact had met Sean. Het leek alsof hij probeerde met haar te communiceren via de schemerlamp in hun woonkamer. 'De lamp doofde soms even als ik hardop tegen Sean sprak, om weer aan te floepen als ik bevestiging aan hem vroeg. Zo heb ik avonden lang met Sean gesproken. Tot het moment waarop een stroomstoring een einde maakte aan onze gesprekken. De lamp gaf geen licht meer en ik moest het gloeilampje vervangen. De nieuwe lamp bleef continu branden, waardoor ik het gevoel had dat ik Sean opnieuw was kwijtgeraakt.'

Een halfjaar na de dood van Sean, vlak voor kerst, is Geertje nu weer in Nederland. Vooraf had ze een afspraak gemaakt voor een lezing bij een bekend medium. Ze had namelijk nog twee brandende vragen aan Sean, waarop ze het antwoord hoopte te vinden via deze man. Het belangrijkste was om te horen hoe het nu gaat met Sean, daar waar hij nu is. En heel graag wilde ze weten welke naam Sean hun zoon wil geven. Voordat ze zwanger was, bespraken ze eens dat ze hun opa's wilden vernoemen. Omdat de opa's dezelfde voornaam dragen, ieder in hun eigen taal, vonden ze het logisch om deze naam te kiezen. Maar nu twijfelde Geertje en dacht erover om haar zoon Sean te noemen. Het medium maakte contact met Sean. Door wat de man vertelde, wist Geertje zeker dat de boodschappen die hij doorgaf van haar Sean afkomstig waren. Hij vertelde hoeveel mensen waren gekomen naar zijn uitvaart. '*Like there wasn't enough room,*' vertelde hij het medium. 'Dat klopt helemaal,' zegt Geertje 'er waren

meer dan vierhonderd mensen gekomen, dus stond een deel van de gasten buiten.'

'Was hij altijd heel moe?' vroeg het medium nadat hij een nieuw signaal kreeg van Sean. 'Ja, dat was hij inderdaad,' antwoordde Geertje. '*I'm very sorry,*' gaf Sean door, '*that I never took notice of myself that I was always tired.*' Het medium informeerde of Sean wist dat ze een jongetje zullen krijgen. Dat had hij inderdaad begrepen. En de naam? Het was even stil toen het medium zich concentreerde op de naam die Sean aan hem doorgaf. 'Billy,' zei hij. Dan weet Geertje genoeg. Sean wil hun kind dus inderdaad graag naar hun beide grootvaders vernoemen, want Billy is een afkorting van zijn opa's naam. Sean wil dat ze gelukkig wordt, dat is zijn wens. Ooit komt er weer een nieuwe liefde in haar leven. Maar nu nog niet; ze moet eerst weer een stabiel leven opbouwen. Ze was opgetogen, blij dat ze via dit medium contact heeft gehad met Sean.

De baby zal Seans achternaam krijgen, want Geertje heeft Seans DNA laten afnemen na zijn dood. 'Zomaar een spontane ingeving. Ik bedacht gelukkig op tijd dat het belangrijk is voor de baby om aan te kunnen tonen wie zijn vader is. Als de baby is geboren, wordt er een beetje wangslim van hem genomen, waarmee het vaderschap van Sean kan worden vastgesteld. Sean wordt dan erkend als vader en dat vind ik ongelooflijk fijn.'

Morgen is het Kerstmis en ze is blij dat ze deze dagen bij haar familie kan zijn. 'Feestdagen zonder feest. Maar we moeten allemaal verder, hoe moeilijk het ook is. Voor mij is de baby mijn redding, want voor hem moet ik door. Mijn verdriet heb ik een beetje geblokkeerd, want het is te veel op dit moment. Mensen vinden me daardoor soms een koele kikker, maar ik weet wel beter.'

Na de kerstdagen gaat ze terug naar huis, naar Spanje. In de eerste week van februari komt haar jongste zus naar haar toe, en ze zal een maand bij Geertje en haar zoontje blijven. 'Ik denk dat ik haar steun wil bij de bevalling,' denkt ze hardop. Als haar kleine mannetje er is, kan ze nog een halfjaar thuisblijven om voor hem te zorgen en vooral te genieten van dit wondertje. Het zal pittig worden, verwacht ze. Maar als haar zoontje ook zo'n slaapkop is als zijn vader, dan worden het vast en zeker rustige nachten. Ze zal voldoende hulp krijgen van haar schoonfamilie en vriendinnen in Spanje. Haar familie zal ook vaak op bezoek komen en hun steun is heel fijn.

Geertje is ervan overtuigd dat ze de juiste mensen op haar levenspad zal vinden en ze heeft vertrouwen in de toekomst. 'Als de baby een halfjaar oud is, dan wil ik weer gaan werken bij het golfresort. Waarschijnlijk ga ik Marketing en Sales doen. Dat is helemaal in lijn met de studie die ook nog wil voltooien.

Ik moet wel fulltime werken, want parttimebanen zijn in Spanje niet gebruikelijk. Daardoor lukt het me waarschijnlijk wel om financieel op eigen kracht voor onze zoon te kunnen zorgen. Ik zal hem dan 's morgens bij de kinderopvang brengen, waar de kinderen van Seans broer ook worden opgevangen. Zo leert hij Catalaans en later ook Spaans,' zegt Geertje vastberaden. 'Engels zal hij leren van Seans ouders. En ik spreek thuis natuurlijk Nederlands met hem, want daar heeft hij meer aan dan mijn Friese moedertaal.'

Ondanks alle zorgen, onzekerheden en verdriet is Geertje dapper en positief. Met haar buik trots vooruitloopt ze de lunchroom uit. Ze is vastbesloten om een goed leven op te bouwen voor haarzelf én haar kleine jongen. •

WIM

maart 2019

Toeval of niet, maar Wim vindt het op zijn minst bijzonder dat hem juist op dit moment wordt gevraagd zijn verhaal te vertellen. Onlangs heeft hij namelijk besloten om het bedrijfspand te verkopen waar hij ruim dertig jaar geleden met zijn Diny hun zakelijk avontuur begon. De verkoop symboliseert ook de afsluiting van een tijdperk. Een ingrijpende beslissing, negen jaar na haar overlijden.

Wim en Diny waren beiden eind twintig toen ze destijds het prachtige monumentale pand kochten. Ze waagden de sprong en verhuisden naar het pand waar ze zich het allerliefst wilden vestigen, in een andere stad. Vóór de verhuizing woonden ze in de omgeving van Rotterdam, waar Diny als wijkverpleegkundige werkte. In haar vrije tijd hielp ze met veel plezier in het partycentrum dat Wim daar runde met zijn compagnon. Dat was prettig en constructief, want daardoor raakte ze ongemerkt steeds nauwer betrokken bij de onderneming. Bovendien groeide haar enthousiasme voor de horeca- en evenementenorganisatie, wat van cruciaal belang bleek toen het huurcontract voor het partycentrum niet werd verlengd en als gevolg daarvan de samenwerking tussen Wim en zijn compagnon eindigde.

Ze stonden voor de keuze die hun leven zou veranderen. Wilden ze samen elders opnieuw beginnen met een partycentrum? Diny stemde vol vertrouwen in en Wim ging op zoek naar een geschikte locatie. 'In mei van dat jaar verlieten we samen met onze peuterdochter onze vertrouwde omgeving. We namen onze intrek op de bovenverdieping van het majestueuze bedrijfspand in deze stad, met magnifiek uitzicht op het water. Later werd onze tweede dochter daar geboren. We hebben de onderneming echt samen opgebouwd. Diny's hart lag bij de operationele taken: zij zwaaide de scepter over de uitvoering van de dagelijkse activiteiten.'

'Door de jaren heen pakte ik mijn oorspronkelijke beroep weer op en werkte meer achter de schermen, als het creatieve brein achter de organisatie. Op zoek naar nieuwe uitdagingen en samenwerkingsverbanden, want dat is de rol die mij het best ligt.' Een perfect samenspel tussen de zakenpartners Wim en Diny was geboren, zoals ze privé ook altijd geweldig samen voor hun dochters zorgden. Ze hadden een drukbezet leven, maar prijsden zichzelf gelukkig dat ze samen deze weg waren ingeslagen.

In die jaren raakte het gezinsleven in zekere zin ook verstrengeld met het werk. Met veel personeelsleden was de band heel waardevol en intens. Sommigen werkten inmiddels al jaren voor Wim en Diny, dus ze hadden er eigenlijk een familie bij gekregen. Hoe dierbaar die goede contacten ook waren, het werd tijd voor iets meer privacy toen de meiden tieners werden. Aan de andere kant van de stad vonden ze een nieuw huis. Daar hadden de drie dames wat tijd nodig om te wennen. Na jaren te hebben genoten van de soms hectische bedrijvigheid die altijd om hen heen heerste, was thuiskomen in rust een geheel nieuwe ervaring. Het werd hun thuis, en het was een heerlijke plek. Jaren later verliet de oudste dochter dit huis weer als eerste, om samen met haar vriend zelfstandig te gaan wonen. Ze stichtte een gezinnetje. 'Veertien jaar geleden werden we opa en oma van een kleinzoon,' vertelt Wim trots. 'Inmiddels is hij al een grote knul.'

Op een vrijdagmorgen in het najaar van 2009 was Wim al aan het werk toen Diny hem belde. Ze voelde zich al een poosje niet in topconditie en hij wist dat ze die ochtend een bezoek aan de huisarts zou brengen. In het ziekenhuis was inmiddels bloed afgenomen en ze belde om te zeggen dat ze later op de dag werd terugverwacht voor nader onderzoek. Aan het einde van de middag waren Diny en Wim daar samen weer paraat, om enkele uren later huiswaarts te keren met de boodschap dat er iets mis was. De voorlopige conclusie luidde echter dat er geen levensbedreigende situatie was geconstateerd. Gelukkig.

De definitieve diagnose kwam daarna sneller dan verwacht. 'Dat is op zich natuurlijk al een slecht voorteken.' Wim herinnert zich hoe een angstig voorgevoel hen beiden meteen bekreep. 'Pontificaal werd ons uitgelegd dat bij Diny alvleesklierkanker was ontdekt. De maximale levensverwachting was slechts een jaar. Er was geen ontsnappen aan; dit was de presentatie van Diny's doodsvonnis.' Het nieuws leek een boze droom waaruit ze de volgende ochtend hoopten te ontwaken.

Diny voelde zich niet erg ziek en bleef actief aan het werk. Ze tenniste ook nog volop. Tot de chemokuur werd ingezet; de zwaarste variant. 'Achteraf gezien zou ik zelf in een vergelijkbare situatie deze keuze niet meer maken. Op dat moment klampten we ons vast aan elke strohalm. De kuur had een dramatische uitwerking, want ze werd er zo ontzettend ziek van. Het heeft wel voor bewustwording gezorgd. We hebben de periode als gezin samen beleefd; heel heftig. De kuur werd voortijdig gestopt toen Diny's lichaam het niet meer kon verdragen.'

Ze bleef sterk, zelfs toen haar lichaam verzwakte. Haar conditie ging snel achteruit en ze hadden maar een paar maanden om als gezin toe te groeien naar wat onvermijdelijk was. Op de voorlaatste dag van haar leven zocht ze zelf haar laatste rustplaats uit op de plaatselijke begraafplaats. Ze wilde zelf de regie in handen hebben, dus ook de muziek voor de uitvaart had ze gekozen. Ze schreef zo goed als het ging een kort briefje voor familie en vrienden, waarin ze begrip vroeg voor haar onvermogen om afscheid te nemen. De confrontatie was te moeilijk.

De schoonvader van hun jongste dochter heeft als bevriende huisarts het proces begeleid, maar Diny bepaalde zelf het tijdstip waarop de morfinepomp bij hen thuis werd afgeleverd. De schoonvader ondersteunde hen in deze laatste fase, gedurende de toediening van slaap- en pijnmedicatie. Omdat Diny tot de laatste dag niet bedlegerig was, zou het stervensproces volgens prognose zes tot tien dagen duren. Het werden slechts twaalf uren.

Wim slaakt een zucht nu hij heeft verteld over deze periode en kijkt even peizend voor zich uit. Dan herpakt hij zich en wijst op de familiefoto boven de eettafel naar het hondje, wat heel parmantig in de lens kijkt. 'Het hondje had toen een witte vacht,' zegt hij, 'dat veranderde na de dood van Diny heel snel in de donkere kleur die het nu heeft. Opmerkelijk, toch?'

Ondanks het enorme verdriet om het verlies van Diny pakte Wim de dagelijkse werkzaamheden weer snel op. Samen met de oudste dochter heeft hij Diny's operationele taken overgenomen,

en ze hebben zich samen met de bevriende personeelsleden door die moeilijke eerste periode gewerkt. Wim stond ondanks zijn verdriet onveranderd positief in het leven en wilde graag vooruit. 'Moeilijke momenten zijn er altijd en die zullen in de toekomst ook weer ontstaan. Diny overleed in mei, slechts een paar weken voor de zomervakantie van de meiden. Zoals elk jaar gingen we ook die keer toch naar ons vertrouwde stekkie in Italië. Dat was enerzijds heel fijn, anderzijds werden we daar wel keihard geconfronteerd met haar afwezigheid. Dat was wel moeilijk.'

Is er meer tussen hemel en aarde? Wim verwacht van niet; dood is dood. Toch zijn er soms gebeurtenissen die een beetje twijfel zaaien. Zijn nuchtere veronderstelling wankelt als hij in de auto stapt en op de radio de hele playlist van Diny's uitvaart achter elkaar hoort. Is dat toeval in het kwadraat? Geeft Diny een teken door het licht te laten knippen als er thuis over haar wordt gesproken? 'Dat zou je zo kunnen ervaren, maar ik denk toch dat het de uitleg is die je er zelf graag aan wil geven. Daar is helemaal niets mis mee, want ik zeg altijd dat het goed is als je er zelf iets mee kunt.'

Wim bezoekt het graf van Diny niet zo vaak, want hij heeft niet het gevoel dat hij daar iets vindt. 'We hebben tijd gekregen om afscheid te nemen en te bespreken wat belangrijk is voor de toekomst. Dát is voor mij heel waardevol en dat heeft mij en de meiden vooruitgeholpen.' Zo wenste Diny voor Wim dat hij niet alleen zou blijven, want het leven zou immers doorgaan zonder haar.

Een jaar na haar overlijden ontstond een liefdesrelatie met een dame die hij ontmoette op de tennisvereniging. 'Deze vrouw kende ik zelf eigenlijk niet, maar ze vertelde dat ze wel eens bij ons thuis was geweest om Diny te bezoeken. Daardoor voelde ons contact meteen heel goed. Ze wist van alles over Diny en praatte graag over haar. Ook zo'n twijfelmoment. Was het toeval dat onze paden elkaar kruisten? Of romantiseerde ik dat? Tijdens onze vakantie in Maleisië voelde ik dat ik er niet klaar voor was om een nieuwe relatie te onderhouden. Ik miste Diny aan mijn zijde, want wij hadden daar samen moeten zijn. Die bewustwording zette me wel aan het denken destijds. Ik had me vergist, want ik was helemaal niet klaar voor een nieuwe liefde in mijn leven. De relatie eindigde kort na de vakantie.'

De dochters waren heel zorgzaam, ook al weten ze dat Wim prima voor zichzelf kan zorgen. Zoals hij gewend was om op zakelijk gebied te regelen wat nodig was, kon hij dat privé ook zeker. Het leven ging door en Wim omarmde dat leven. Er zijn nog altijd verdrietige momenten. Dan is Wim het liefst even alleen.

Doorgaans gaat het heel goed en heeft Wim zeker lol in zijn leven. Hij ziet ook weer heel mooie dingen om zich heen.

Nu het pand wordt verkocht, is er ruimte voor de uitvoering van de plannen die zich al jaren in Wims hoofd hebben gevormd. 'Mijn accountant noemt me soms goedbedoeld "een positieve lul". Zo is het wel, want als ik vooruit kan in het leven, ben ik helemaal in mijn element. De nieuwe bedrijfsplannen geven me zoveel energie!' Toch is er ook een andere kant. 'Nu de verkoop aanstaande is, overdenk ik soms of ik Diny nooit tekort heb gedaan door haar dertig jaar geleden mee voeren in mijn wereld. Deze verkoop maakt weer veel gevoelens los en er komen herinneringen boven. Is dat het proces van loslaten?'

'In het bedrijfspand hangt al jaren een prachtig portret van Diny. In de onderhandelingen over de verkoop heb ik bedongen dat het schilderij daar blijft. Diny hoort daar thuis, want het was haar stekkie. Ze is prachtig afgebeeld, met een lantaarn aan haar zijde; haar licht zal daar altijd blijven schijnen.'

Wim ziet verder wel wat er op zijn weg komt. Een bezige bij zal hij altijd blijven. Leeftijd is dan ook niet belangrijk voor hem. Hij wordt dit jaar tweeënzestig, maar dat weerhoudt hem er absoluut niet van om in dit nieuwe zakenavontuur te stappen. Hij is van niemand afhankelijk en kan doen waar hij zich goed bij voelt. Als hij morgen besluit dat een weekje wil skiën, dan kan hij zo in de auto springen en naar Oostenrijk rijden.

Het leven had anders moeten verlopen, want Wim had dolgraag de rest van zijn leven willen delen met zijn Diny. Zes jaar geleden werd in het gezin van hun oudste dochter een tweede kind geboren, een meisje. Hoe mooi zou het zijn geweest als Diny haar kleindochter ook kon bewonderen? Nu hun jongste dochter deze zomer ook een meisje verwacht, voelen ze allemaal het gemis weer sterker.

'Tijd is de oplossing, dat heb ik wel ervaren in de afgelopen jaren,' zegt Wim. 'Ik kan weer genieten van het leven en zie ontzettend uit naar de komst van mijn tweede kleindochter. Die vreugde had ik dolgraag met Diny willen beleven, maar zo heeft het niet mogen zijn.' •